

אלא לאו רישא בעבודה זרה וסיפא בשאר מצות – Rather is it not so; the beginning is by idolatry and the end by the other *Mitzvois*

OVERVIEW

The חומר בשבת משאר מצות (which stated ברייתא of the רישא) concluded that the רישא of the רישא is discussing ע"ז¹ and the סיפא (which states מבשבת מצות משאר מצות) is referring to all other מצות (not ע"ז). Our תוספות discusses alternate solutions for the ברייתא.

תוספות asks:

תימה לרבינו יצחק דלוקמא כולה בשאר מצות -

The ר"י is astounded! For let us establish the entire ברייתא by other מצות (not ע"ז) -

ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט וזרק בחוץ² דאינו חייב אלא אחת -

And what is the meaning of the רישא, 'that it is not the same by other מצות'; for instance if he slaughtered a קרבן and sprinkled its blood outside the עזרה, he is only one חייב - מלאכה, however by שבת he is חייב for each קרבן, **one חייב only**

כדאמר אביי³ בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לד,ב) שם תעשה⁴ עשאו הכתוב עשיה אחת -

As ruled in ממונות דיני ממונות (there שם תעשה' wrote תורה) that when the פרק אחד דיני ממונות ruled in ממונות (there you shall do) the verse made one action and you are only once חייב -

ורבי אבהו נמי דפליג⁵ מודה דלרבי ישמעאל בשחיטה וזריקה⁶ -

¹ Regarding שבת there is חילוק מלאכות and one is חייב for each מלאכה separately (in a case of במלאכות ושגג he was not aware that these מלאכות are prohibited on שבת); however by ע"ז if he served it in many ways (בהעלמה אחת), he is only חייב once. (אסור are עבודות these)

² ג איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או קשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה. ד ואל פתח אהל, reads, ויקרא (אחרי) יז,ג-ד. This is the איסור of מועד לא הביאו להקריב קרבן ליהנה לפני משכן; הנה דם נקשב לאיש שהוא דם שפך ונקבת האיש שהוא מקרב עמו ח ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה או זבח. ט ואל, there it states, פסוק ח-ט. שחוט חוץ איסור זריקה בחוץ. The הקרבת קדשים בחוץ איסור. פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהנה ונקבת האיש שהוא מעמי. This is the איסור of עבירות (if they are done separately) there is a separate קרבן. However if he did them both בהעלם אחד he is חייב only once (not like שבת where he is חייב for each מלאכה).

³ derives the איסור of זריקה בחוץ from the words דם שפך (in פסוק ד', see footnote # 2), which is part of the פסוקים regarding שחיטה בחוץ. Therefore according to ר' ישמעאל if he was שוחט וזרק בהעלם אחד he is חייב only once since they are both derived from the same פסוקים. However ר' עקיבא derives the איסור of זריקה בחוץ from the word 'או' in פסוק ח' (עולה או זבח), which is a different איסור from שחיטה, nevertheless אביי maintains that even שחיטה וזריקה בהעלם אחד he is חייב only once. See following footnote # 4.

⁴ The שם תעלה עולותיו ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך writes דברים (ראה) יב,יד in פסוק. The שם תעשה encompasses all the details in הקרבת הקרבן (including שחיטה וזריקה); they are considered as one. See there רש"י for further clarification.

⁵ disagrees with אביי regarding ר"ע in a case of שחיטה וזריקה and maintains that he will be חייב twice since they are two איסורים (see footnote # 3), and ר"א does not agree to the דרשה of שם תעלה.

⁶ According to ר"י that זריקה is derived from דם שפך it is in the same פסוקים as שחוט חוץ, therefore he is חייב only once.

שחיטה by ר"י who agrees with אב"י, ר' אבהו And even - וזריקה

ולרבי עקיבא בהעלאה וזריקה⁷ דאינו חייב אלא אחת דמחד קרא נפקי -

And according to ר"ע (in both these instances) he is only חייב העלאה וזריקה by ר"ע one פסוק, for they are both derived from one -

where (שחוט חוץ meaning) חומר בשבת מבשאר איסורים that ברייתא of the רישא explained the תוספות there is only one חיוב for וזריקה (or שחיטה וזריקה), when it is done אחד, however by חומר ברייתא of the סיפא will explain the תוספות. Now מלאכה חיוב קרבן for each שבת there is a שגג בלא מתכוין in the case of מבשאר איסורים שחוט חוץ, also by שגג⁸.

ושגג בלא מתכוין כגון שנתכוין לשחוט בהמת חולין והיה צריך לשל חולין ונמצאת⁹ של קדשים -
And the case of שבת, שגג בלא מתכוין, where he is חייב בשאר מצות פטור, is for instance if he intended to be שוחט a חולין cow and he needed the חולין cow, and it turned out to be [another cow of] קדשים, in which case he would be חייב for שחוט חוץ -

דכוותה בשבת¹⁰ נתכוין לחתוך תלוש¹¹ ונמצא מחובר -

Where in a similar case by שבת, if he intended to cut [this] תלוש and it turned out to be [another] מחובר -

ולא היה צריך אלא לתלוש דפטור דמלאכת מחשבת¹² בעינן¹³ -

But he only needed the תלוש in which case he would be פטור, for we require מלאכת מחשבת, and this is not מלאכת מחשבת for he only intended for תלוש.

answers: תוספות

ויש לומר דלא מצינן לפרושי הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין¹⁴ -

⁷ derives חוץ זריקת from או that is in the same פסוק, which state כי יעלה עולה או זבח, therefore he is only one חיוב for וזריקה ובהעלאה אחד.

⁸ The point of תוספות question is to establish both the רישא and the סיפא of the ברייתא with the same מצוה.

⁹ The (and נמצאת אחרת והיא של, instead of של) ונמצאת אחרת והיא של, amends this to read, הגהות הב"ח.

¹⁰ means (not a regular שגג בלא מתכוין. A שבת and שחוט חוץ by שגג בלא מתכוין is trying to find parallel cases of שגג בלא מתכוין, where he is not aware that what he is doing is אסור, but rather) he is aware of the אסור, however the act which he intends to do is not an אסור, but it turned out (accidentally) to be an אסור. By שחוט חוץ this is realized in a case where he intends to be שוחט חוץ (that's what he needs) and accidentally he was שוחט חוץ another animal which was קדשים. The same case by שבת is where he wants to cut תלוש, but he accidentally cut another מחובר. A שגג בלא מתכוין is sometimes referred to as מתעסק.

¹¹ (instead of תלוש זה ונמצא מחובר אחר ולא, תלוש זה ונמצא מחובר אחר ולא, amends this to read, הגהות הב"ח).

¹² However by שחוט חוץ there is no requirement that it must be מלאכת מחשבת in order to be חייב; only by שבת is there the requirement of מלאכת מחשבת in order to be חייב. See previous תוס' ד"ה באומר TIE footnote # 9 for an explanation of מלאכת מחשבת.

¹³ In any event it seems that we can establish both the רישא and the סיפא by שחוט חוץ; why is the גמרא choosing to establish the רישא by ע"ז and the סיפא by חלב?!

¹⁴ indicates that it is not like a 'regular' שגג בלא מתכוין where he knows (for instance) that he is מחובר, but he forgot that it is אסור (or that today is שבת), however שגג בלא מתכוין means that the שגג consists of a מתכוין; that he did not intend to do the work that he subsequently did,

And one can say that we cannot explain the סיפא in this manner, for it would seem that he is פטור on שבת (in the above mentioned case), only because he was - כוונה שגג without שגג

דכהאי גוונא אפילו נתכוין למחובר זה¹⁵ ונמצא מחובר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת -
And in such a case (where he is לא מתכוין) the rule is that even if he intended to cut this מחובר and it turned out that he cut another מחובר he is also פטור, for this is not a מלאכת מחשבת -

¹⁶ anticipates (and responds to) a question on his answer:

ולכא לאוקמי נמי דמיירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לחתוך מה שחתך -
And we also cannot establish the ברייתא that we are discussing a case where his intent was fulfilled, for instance that he needed to cut what he actually cut -
אלא שהיה סבור שהוא תלוש ונמצא שהוא מחובר¹⁷ -

However, he thought that the item which he is cutting is תלוש and it turned out to be - מחובר -

rejects this question:

הא ליכא למימר דכהאי גוונא¹⁸ אם¹⁹ פטור לענין שבת מאשר חטא בה²⁰ פטור נמי לענין חוץ -
We cannot say this; for if he is פטור regarding שבת in such a case because of the שחוטי חוץ of פסוק he will also be פטור in a similar case regarding שחוטי חוץ.

¹⁵ is asking why are you saying he is פטור only because of מתכוין (he had no intent of doing an איסור), indicating that if he was מתכוין for an איסור, he would be חייב on שבת, but this is not true, for even if he was מתכוין over שבת שאר איסורים of חומרא however stated that the ברייתא is פטור. The איסור חותך and לאיסור (only) by מתכוין, and in this scenario, which 'תוס' suggested, he would be פטור even if he was מתכוין. We must therefore conclude that the parallel case of שבת by שחוטי חוץ is not what the ברייתא had in mind.

¹⁶ The גמרא establishes the cases of מתכוין where he thought it was שומן and it turned out to be חלב; he is חייב, however by שבת if he was מחובר ונמצא שהוא מחובר, he is פטור. [In this case we obviously cannot say that he will be פטור even if מחובר ונמצא מחובר (which is ludicrous) as we asked previously.] תוספות is asking now, let us establish the case by שחוטי חוץ in a similar manner to שומן, meaning that he thought this animal which he wanted to eat was חולין and it turned out it was קדשים, where by שחוטי חוץ he would be חייב and by שבת (if מחובר ונמצא מחובר) he would be פטור (because it is not מלאכת מחשבת; see footnote # 20).

¹⁷ This would seemingly be a case of מתכוין שגג בלא מתכוין (for he had no intention to cut מחובר), where he is פטור.

¹⁸ The גמרא would be if he thought he is being שוחט חולין and it turns out this בהמה is קדשים.

¹⁹ See footnote # 20 for an explanation of the word 'אם'.

²⁰ The תורה writes in ויקרא ד,כג that וְאִשֶּׁר חָטָא בָהּ (כריתות יט,א) we derive from this פסוק the פטור of מתעסק (which is the cases we are discussing). However יהושע ר' disagrees regarding this פטור, rather he maintains that מתעסק is פטור only by שבת because of מחשבת, but not by other איסורים. When תוספות asked that we should establish the cases of מחובר ונמצא מחובר it was according to ר"י that the פטור will be only for שבת. However in his answer תוספות is saying that according to ר"א who derives the פטור of מתעסק from חטא (which is written for all איסורים, not שבת specifically), therefore if he is פטור on שבת he will also be פטור by שחוטי חוץ, since מתעסק is a universal פטור. However by the case of שומן חלב ונמצא שומן there is no פטור of מתעסק since the rule is שכן נהנה חייב ועריות בחלבים.

asks a final question:

ומיהו עוד קשה דלוקמא כולה בשאר מצות -

However there is still a difficulty, for let us establish the entire ברייתא שאר by
- ע"ז not by מצות

כגון²¹ נרבע לזכר ורבע את הזכר והבא על הבהמה והביא בהמה עליו²² -

For instance where he sodomized a male and was sodomized consensually by a male, or he performed bestiality with a cow and had the cow perform bestiality on him -

דבין לאביי ובין לרבי אבהו לרבי עקיבא אינו חייב אלא אחת -

In which case, whether according to אביי or according to ר"א, he will only be חייב one
חומר. This explains the מלאכה he is חייב for each שבת. whereas by ע"ז according to ר"א, קרבן one
- חומר בשאר מצות מבשבת (הרבעה and/or משכב זכר) (by בשבת מבשאר עבירות
והשתא שגג בלא מתכוין מיתוקם שפיר דמיפטר בשבת מאשר חטא בה -

And now we can properly establish the case of שגג בלא מתכוין where he is פטור
- מאשר חטא because we derive it from שבת on

וכגון שנעשית מחשבת²³ וגבי עריות²⁴ לא מיפטר²⁵ שכן נהנה:

Where for instance his intent was completed; however regarding עריות (the משכב
he will not be פטור, since he derived pleasure from the forbidden act.
does not answer this question.²⁶

SUMMARY

We cannot establish the ברייתא חוץ. However we seemingly could have established the ברייתא זכור or הרבעה.

THINKING IT OVER

Why cannot we establish it by שחוט חוץ where he intended to be שוחט one קרבן
a different שוחט (where he is חייב), and by שבת if he was
he is נתכוין להתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר?²⁷

²¹ The double אמירה of the תוס' amends this to read, כגון הבא על הזכר והביא עליו זכור והבא (instead of והבא את הזכר והבא).

²² The double אמירה of the תוס' (either he was הזכר or another זכור was בא on him) and הרבעה (he was either זכר or רובע) are each derived from one פסוק, so even though in this case he committed both עבירות there is only one חיוב קרבן.

²³ He was intending to cut a תלוש and it turned out to be a מחובר. He was מתכוין to do מלאכה, so even though he did what he intended he is still פטור because of מתעסק (or מחשבת).

²⁴ He intended to be בועל his wife and it turned out to be a זכר or a בהמה.

²⁵ The rule is שכן נהנה (see כריתות יט,ב and footnote # 20), similar to חלב who offers an answer).

²⁶ See ד"ה רישא (and תוספות סנהדרין סב,ב ד"ה רישא).

²⁷ See מהר"ם.